плані їх загальної професійної майстерності, а й у плані професійного спілкування.

Література: 1. *Дусь Н.А.* Культура педагогічного спілкування в контексті компетентнісної парадигми професійної підготовки фахівців // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Педагогіка і психологія. - Вінниця, 2005. - №15. **2.** *Комарова І.І.* Формування у майбутніх учителів культури педагогічного спілкування/ Тернопільський державний педагогічний університет ім. В. Гнатюка. – Тернопіль, 2000. **3.** *Фатихова Р.М.* Культура педагогического общения и ее формирование у будущего учителя – Уфа: Башгоспедуниверситет, 2000.

УДК 378

ЧЕРНОВОЛ М.Ш., ***ЧЕРВАНЬОВА З.О.***, проф.

МІСЦЕ МОДЕЛЮВАННЯ ЯК МЕТОДУ НАВЧАННЯ В ПЕДАГОГІЧНОМУ ПРОЕКТУВАННІ

Надзвичайно важливою у фаховому зростанні майбутніх викладачів рідної мови є лінгвометодична підготовка, що включає передовсім формування лінгводидактичних умінь викладача як організатора навчально-виховного процесу в школі. Одним з головних компонентів лінгвометодичної підготовки є методи навчання, особливо ті, що формують уміння моделювати, прогнозувати й аналізувати педагогічні ситуації на різних етапах занять у вищій школі. До таких належить метод моделювання, можливості якого недостатньо досліджені в педагогічній науці.

У педагогіці вищої школи останнім часом активно розробляється проблема, пов’язана з педагогічним проектуванням, яка бере свій початок з появою праць В.П. Безпалька [1]. Педагогічне проектування детально розглядається й у деяких сучасних підручниках з педагогіки вищої школи [2, 150-158; 3]. Суть цього процесу полягає в тім, щоб створювати можливі варіанти майбутньої діяльності й прогнозувати її результати. Об’єктами педагогічного проектування можуть бути педагогічні системи, сам навчально-виховний процес, різні педагогічні ситуації. Педагогічне проектування — складна багатоступінчаста діяльність, що передбачає здійснення низки логічно послідовних дій, які допоможуть наблизити розробку передбачуваних завдань від загальної ідеї до точно описаних конкретних кроків. Педагогічне проектування складається з трьох взаємозумовлених етапів: моделювання, проектування та конструювання.

С.І. Самигін, аналізуючи феномен педагогічного проектування [2; 153-154], характеризує два головних принципи, на яких воно базується: принцип людських пріоритетів та принцип саморозвитку проектувальних систем, процесів чи ситуацій, що означає створення їх динамічними, здатними до змін, перебудови, ускладнення або спрощення. Педагогічне проектування

виражається як поєднання трьох взаємопов'язаних видів творчості — дидактичної, технологічної та організаторської, що приводять до створення в кінцевому результаті конкретної педагогічної технології. Технології, як вважає М.М. Левіна, розглядають на рівні конкретної методики, і таким чином технологія навчання виконує роль інструментарію в педагогічному процесі. Технологічна діяльність, яка здійснюється на рівні конкретної методики, сама по собі існувати не може [3; 25].

Метою даної роботи є з'ясування місця й ролі моделювання як важливого сучасного методу навчання на заняттях з лінгвометодики вищої школи. У зв'язку з широким упровадженням міжпредметних зв'язків та інтеграцією знань у процесі навчання у вищій школі цей метод поступово посідає чільне місце й на заняттях з гуманітарних дисциплін. Метод моделювання В.Ф. Паламарчук визначає як: «метод дослідження (чи навчання), який передбачає створення штучних чи природних систем (моделей), котрі імітують суттєві властивості оригіналу» [4; 46].

Таким чином, моделювання пов'язане з процесом створення моделей і роботою з ними. Основний зміст моделювання полягає у тому, щоб за результатами дослідів з моделями можна було дістати відповідь про характер ефектів, які пов'язані з досліджуваним об'єктом. У лінгвістиці та методиці викладання української мови широко використовується наочне й знакове моделювання. У першу чергу, воно представлене в теорії підручника для середньої й вищої школи, науковій енциклопедичній та довідковій літературі. В.Ф. Паламарчук, аналізуючи можливості ідеальних (мислених) моделей, визначає головні їх функції — описову, конструктивну і евристичну [4; 47]. Метод проектів являє собою певну сукупність навчально-пізнавальних прийомів, що дозволяють розв'язати ту чи іншу проблему в результаті самостійних дій учасників навчального процесу з обов'язковою презентацією цих результатів [5; 67]. У вітчизняній педагогічній науці цей метод був розроблений для активного впровадження саме у шкільну практику. О.М. Пєхота виділяє такі типи проектів: дослідницькі, творчі, ігрові, інформаційні, практико-орієнтовані [6; 53].

У результаті теоретичних і експериментальних досліджень методики педагогічного проектування як засобу ефективної підготовки майбутнього вчителя-філолога до проведення уроків рідної мови нами виділено п'ять блоків проектування методичних ситуацій: предметно-інформаційний, експресивний, перцептивний, виконавчий і контрольно-корекційний. Проведений науковцями навчальний експеримент, пов'язаний з упровадженням методу моделювання та аналіз літератури, дають підстави констатувати, що: 1) моделювання педагогічних (методичних) ситуацій є важливою складовою педагогічного проектування і лінгвометодики, сприяє розвитку професійних умінь та творчих здібностей студентів, стимулює їхню пізнавальну активність і самостійність; 2) робота студентів, пов'язана з побудовою й вивченням мисленого моделювання, вимагає розвитку операційних структур мислення та використання різноманітних мисленнєвих прийомів; 3) моделю-

вання як метод навчання у ВНЗ створює сприятливі умови для актуалізації та поглиблення міжпредметних зв'язків між методикою мови і дидактикою, історією, літературою тощо; 4) активне впровадження у навчально-виховний процес моделювання дає змогу створити умови, максимально наближені до умов майбутньої професійної діяльності студентів.

Література: 1. *Беспалько В.П.* Слагаемые педагогической технологии. — М.: Педагогика, 1989. **2**. Педагогика и психология высшей школы: Учебное пособие. — Ростов-на-Дону: Фенікс, 2002. **3**. *Левина М.М.* Технологии профессионального педагогического образования. — М.: Академия. — 2001. **4**. *Паламарчук В.Ф.* Техне інтелектус (технологія інтелектуальної діяльності учнів). — Суми: ВВП «Мрія-1» АТД, 1999. **5**. Новые педагогические и информационные технологии в системе образования / Под ред. *Е.С. Полат*, 1999. **6**. Освітні технології / За заг. ред. *О.М. Пєхоти.* — К. — 2001.

УДК 373

ЧУЙКО Ю.І., КАСЬЯНОВА О.М., канд. пед. наук

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛІВ ДЛЯ РОБОТИ В ПРОФІЛЬНИХ КЛАСАХ

З 2003 року згідно з законами України «Про освіту» [1], «Про загальну середню освіту», Концепцією загальної середньої освіти (12-річної школи) та Концепцією профільного навчання в старшій школі (2003)[2], Галузевої програми впровадження профільного навчання на 2008-2010 роки в Україні проводиться поступовий перехід старшої школи загальноосвітніх навчальних закладів на профільне навчання. У зв'язку з цим виникла потреба в підготовці на базі вищих навчальних закладів та інститутів підвищення кваліфікації вчителів, які здатні викладати в профільних класах.

Дослідивши літературні джерела та ознайомившись з результатами всеукраїнського анкетування вчителів можна визначити наступні складові професійної компетентності вчителів профільних класів:

- предметна компетентність (глибоке знання змісту базових та профільних дисциплін, широка поінформованість у суміжних дисциплінах галузі тощо);
- методологічна компетентність (знання нормативно-правової бази організації профільного навчання, володіння інноваційними технологіями навчання та виховання, володіння навичками організації пошукової діяльності, дистанційного навчання, стимулювання пізнавальної діяльності учнів тощо);
- соціальна компетентність (ініціативність, мобільність, комунікативність та ін.);
- особистісна компетентність (стійка потреба в самовдосконаленні та самоосвіті, стійкий інтерес до предмета, цілеспрямованість та ін.).